

УДК 82.09

ББК 83.3(0)

Ф 88

Організатори конференції – кафедра зарубіжної літератури та слов'янських мов, кафедра теорії і практики англійської мови ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Голова оргкомітету конференції –

І.Ф. Прокопенко – *радник ректора, доктор педагогічних наук, академік НАПН України*

Співголови оргкомітету конференції –

Ю.Д. Бойчук – *проректор з наукової роботи, доктор педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України*

К.Ю. Голобородько – *декан українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка, доктор філологічних наук, професор*

Науковий керівник конференц-проекту –

С.К. Криворучко – *доктор філологічних наук, професор, завідувачка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов*

Члени оргкомітету:

Л.В. Гармаш – доктор філологічних наук, професор кафедри української і зарубіжної літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова

І.І. Степанченко – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов

О.О. Скоробогатова – доктор філологічних наук, професор кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов

І.І. Костікова – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і практики англійської мови

Т.І. Тищенко – кандидат філологічних наук, професор кафедри української і зарубіжної літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова

А.Г. Козлова – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов

М.М. Журенко – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов

І.В. Разуменко – кандидат філологічних наук, професор, професор кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов

Секретарі: О.О. Атанова, Л.О. Корнієнко

«Фрізманівські читання: науково-методична спадщина, продовження традицій». Програма і тези доповідей Всеукраїнської науково-методичної конференції (24 вересня 2020 року). Харків. ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2020. 112 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (Протокол № 5 від 1.09.2020)

Конференція присвячена вшануванню пам'яті літературознавця, доктора філологічних наук, професора, багаторічного завідувача кафедри світової літератури ХНПУ імені Г.С. Сковороди Леоніда Генріховича Фрізмана з нагоди 85-ої річниці від дня народження.

Для науковців, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів гуманітарних закладів вищої освіти та вчителів загальноосвітніх шкіл.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Румянцева-Лахтіна О.О. ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНЕ ПРОЧИТАННЯ СІМЕЙНОЇ ХРОНІКИ «МАРІЯ» УЛАСА САМЧУКА КРІЗЬ ПРИЗМУ ФІЛОСОФСЬКОГО КОНТЕКСТУ ЧАСОПРОСТОРОВОЇ ВЕРТИКАЛІ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ	80
Самойленко О.В. АЛЬТЕРНАТИВНІ ПІДХОДИ ДО ПРИРОДИ СКЛАДНИХ СЛІВ	81
Саппа Н.Н. ФРАЗЕОЛОГИЗМИ О НАКАЗАНИЯХ В КОНТЕКСТЕ ЮРИДИЧЕСКОЙ ПСИХОЛОГИИ	82
Семенова Л.В. ОСОБЕННОСТИ ВОПЛОЩЕНИЯ ОБРАЗА ЖЕНЩИНЫ-ВОЗЛЮБЛЕННОЙ В ЛИРИКЕ Е. ЕВТУШЕНКО.....	83
Силаев А.С. ПРОШЛОЕ КАК «ЦЕНТР ОСМЫСЛИВАЮЩЕЙ АКТИВНОСТИ» В ПОВЕСТИ И. БУНИНА «СУХОДОЛ»	84
Скоробогатова Е.А. ИМЕННЫЕ И НЕИМЕННЫЕ БИНОМЫ В ЛИНГВОПОЭТИЧЕСКОМ ИЗУЧЕНИИ.....	85
Солошенко-Заднепровская Н.К. Л.Г. ФРИЗМАН: ЧЕЛОВЕК, УЧИТЕЛЬ, УЧЕНЫЙ	86
Стаканкова Т.П. СЕМАНТИКА КОНСТРУКЦИЙ С ТВОРИТЕЛЬНЫМ СРАВНЕНИЯ	87
Старостенко Т.Н. КАПИТАН (Посвящается светлой памяти Леонида Генриховича Фризмана)	88
Стаценко О.М. ФОРМУВАННЯ ПИТАННЯ ГЛОТОГЕНЕЗУ У ФІЛОСОФІІ ТА ЛІНГВІСТИЦІ.....	90
Степанченко И.И. О ЛИНГВИСТИЧЕСКОМ АНАЛИЗЕ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТЕКСТА С ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ТОЧКИ ЗРЕНИЯ.....	91
Сухенко І.М. FICTIONALIZING A «NUKE» GARDEN IN THE U.S. NUCLEAR FICTION	92
Тарабановська О.М. ПОДВІЙНІ СУБСТАНТИВНІ КОНСТРУКЦІЇ У ЗБІРЦІ ВАДИМА ЛЕВІНА «МІЖ НАМИ»	93
Трегубов Д.Г., Трегубова І.М. САМОІДЕНТИФІКАЦІЯ УКРАЇНЦЯ У ЛІТЕРАТУРНІЙ ТВОРЧОСТІ.....	93
Трегубов Д.Г., Трегубова І.М. ІСТОРИЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ СЕНСУ НАРОДНОЇ ПІСНІ «ЇХАЛИ КОЗАКИ».....	94
Тучина Н.В. ПЕДАГОГІЧНА РЕФЛЕКСІЯ ЯК ОДИН ІЗ ІНСТРУМЕНТІВ ОВОЛОДІННЯ НОВИМ КУРСОМ МЕТОДИКИ.....	95
Халанская Н.Н. СИНОНИМИЧЕСКИЕ ПРИЧИННЫЕ КОНСТРУКЦИИ	

ланка з рідною землею. Так, Ярославна зі «Слова о полку Ігоревім» обернулася пташкою для рятування чоловіка.

У «Слові...» символом розлуки використано образи води «дунай», як позначання весняної повені: дівчата співають біля розливу, через «велику воду» їх чути у Києві, та над розливом чутно голос Ярославни. «Плач Ярославни» – це узагальнена туга матері, сестри, дружини за воїном у військовому поході. Схожий настрої воїна показує М. Гайворонський у пісні «Їхав козак на війноньку».

Пошук українцем кращої долі на чужині описує І. Франко словами: «Рідну країну з слізьми споминав / Але з прокляттям із неї тікав». О. Стороженко розкриває емоційний стан людини у разі повернення на рідну Україну: «стане легенько, мов на крилах тебе підняло!». Не існує людини без коренів, і якщо вона їх забула, їй потрібне чарівне «євшан-зілля», за формулюванням І. Калинець: «для оспалих духом – гіркий полин, гіркота життя наvertsають людину до початків».

Сучасні автори продовжують добирати символи самоідентифікації українця. Так, М.М. Ткач у пісні «Моя Україно» використовує: білявка-хатина, пшеничний колос, колиско-каліно; Тіна Кароль у пісні «Україна – це ти» згадує «татові слова» – переконання та «маміні пісні» – емоційну самоідентифікацію. Таким чином, культурна ідентичність українців має докази, закріплені у літературній спадщині.

Література

1. Трегубов Д.Г., Трегубова І.М. Розгляд проблеми розлуки козака з Україною в народних піснях. *Література й історія*. ЗНУ, 2018. С. 150–151. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/7936>.

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ СЕНСУ НАРОДНОЇ ПІСНІ «ЇХАЛИ КОЗАКИ»

Трегубов Д.Г., Трегубова І.М. (Харків)

Аналіз в історичній площині багатьох українських народних пісень демонструє наявність розриву між первинним змістом і сучасним розумінням сюжету. Наприклад,

відновлення загубленого сенсу потрібно для сюжетів із загальною формулою «зводитель дівчини». Даний сюжет характеризується значною поширеністю на території України та за її межами, що вимагає систематизації.

Найбільш відомий варіант відображено у пісні «Їхали козаки із Дону додому, / Підманули Галю – забрали з собою...», що завершується спаленням дівчини під сосною (в західноукраїнській традиції – потопленням дівчини в Дунаї). Основою даного сюжету є феномен пісенного відображення неетичних дій чоловіків на фоні необачної поведінки дівчини, що призводить до її загибелі [1]. Тим не менш, більш глибокий аналіз дозволяє виявити в цьому сюжеті елементи

стародавнього обрядового фольклору. Цими елементами є весняні та весільні мотиви. Так, дійові особи в первинних варіантах пісні розглядалися як «хлопець» і «молода». Згадка Дона і Дунаю визначає ареал створення пісні як землі розселення українців. Напрямок руху козаків від Дону додому збігається з рухом сонця. Загибель дівчини під сосною або в Дунаї є символічною як перехід від дівочого стану до заміжнього і означає відмову від батьківської домівки та перехід в родину нареченого. Знайденими весільними та весняними мотивами є: «палаюча сосна» – згадується в весільних піснях; «занурення в Дунай» – є ритуальним повторенням заходу-смерті сонця; «дії з косою» – є частиною весільних ритуалів; «Дунаєм» називали весняну повінь річки; в піснях порівнюють «горіла сосна» й «дівчина ... весна».

Дані результати дозволяють перевести означений сюжет з соціально-побутового в обрядовий, що відноситься до весільного та весняного циклів.

Література

1. Трегубов Д.Г., Трегубова І.М. Ретроспектива відображення проблеми розлуки з Україною. *Культура України (ХДАК)*. 2019. Вип. 66. С. 30–42. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/10164>.

ПЕДАГОГІЧНА РЕФЛЕКСІЯ ЯК ОДИН ІЗ ІНСТРУМЕНТІВ ОВОЛОДІННЯ НОВИМ КУРСОМ МЕТОДИКИ

Тучина Н.В. (Харків)

Протягом останніх років рефлексія стала одним із необхідних компонентів професійно-педагогічної підготовки вчителів у закладах вищої освіти в усьому світі. Саме педагогічна рефлексія дозволяє набувати практичного досвіду через керовані й сфокусовані спостереження за процесом навчання і поєднувати його з теоретичними знаннями у галузі методики. Проте у процесі навчання в ЗВО студенти часто підміняють критичний аналіз і переосмислення певних понять, методів і прийомів просто описом того, що спостерігається. Вміння педагогічної рефлексії не виникають самі по собі, вони мають формуватися і розвиватися шляхом спеціальних вправ і завдань у процесі навчання, причому не тільки у ході навчання методики, але й при вивченні фахових дисциплін.

Починаючи з 2013 року, викладачі факультету іноземної філології брали участь у розробці нової програми з методики навчання англійської мови, а у 2016–2019 рр. – в експериментальному навчанні за новою програмою разом із 13 іншими університетами в рамках спільного експерименту МОН України і Британської Ради. Накопичений досвід оцінено позитивно міністерством, незалежними британськими і українськими експертами, викладачами ЗВО і вчителями шкіл, де студенти проходили практику.